

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr B. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; Dr K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr F. W. Gronheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr H. W. Lamm, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Loeb, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meina, Groningen; Dr J. C. Rellmann, Utrecht; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijss, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; E. Visser, Arnhem; Dr D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielema, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:
Prof. Dr V. HEPP, Van Breestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland en Ned.-Indië f7.50 per jaar.
Advertentieën: 25 ct p. regel. — Losse nummers f0.15.

Tot nadere aankondiging is het adres van den Eindredacteur: DUITSCHE KAMPWEG, WOLFHEZE.

INHOUD: Elk de Schrift. Onder Mijnen Naam (Marcus 13:6). — Kerkelijk Leven: Yogha. Stemming maken. Schismatiek. De Van den Brink afgezel. Kort verweer. — Geestelijke Adviezen: Zelfmoord. — Perschoon. — Boekbespreking. — Keykuleges. — Advertentieën.

UIT DE SCHRIFT.

Onder Mijnen Naam.

Want velen zullen komen onder Mijnen naam, zeggende: „Ik ben de Christus“, en zullen velen verleiden. Marcus 13:6.

Het is wel brutaal, het doen van hen, wier optreden Jezus hier voorspelt. Ze zullen komen, en zeggen: „Ik ben de Christus“.

Op den voorgrond van het historisch tafereel ziet Jezus de historie der Joden. Jeruzalem zal worden verwoest. En in de dagen van druk zullen er komen, die zich aandienen als de belofte van de vaderen. Maar in latere eeuwen, wanneer andermaal de druk zal worden gevoeld, en er duisternis op de aarde zal zijn; wanneer de menselijke cultuur is vastgelopen en men zijn handen ophoelt zonder te weten waarheen, dan zal er telkens weer een mensch zijn, die den moed heeft om te zeggen: „Ik ben de Christus“.

Dat optreden is verklaarbaar. Bij het jodendom; immers men wachtte steeds op den Messias, nadat men Gods Zoon had verworpen. Israël voelde onbewust, dat het rijp was om de kostelijkste vrucht van zijn bestaan voort te brengen. En de nood dwong tot een kreet. Een kreet, die hoorders vond. En Satan zorgt wel, dat er optaan, die zeggen: „Ik ben de Christus“.

Maar zoo zal 't gaan ook in de historie. Heel de geschiedenis is één groote gang naar het eind. Maar ons geslacht wordt voor dat eind klaar gemaakt. De ontkenning der gebeurtenissen moet volgen. Gansch het scheppel zucht, en daar is ook in de zoogenaamd onbezieldde schepping een roepen: „Kom Heere Jezus“. Zou dan de mensheid, zou dan onze cultuur vreemd blijven aan den drang naar het Andere, het Wonder, dat uitkomst geeft? Maar de natuurlijke mensch neemt niet aan de dingen, die des Geestes Gods zijn. Hij heeft liever de caricatuur; en Satan maakt die; de valsche Christus is er vlak naast. Hij mist maar één ding. En daarom mist hij alles: goddelijkheid. Wij kunnen een valschen Christus voortbrengen. God alleen kan Hem geven, die verlossen kan.

We doen niet mee.

We doen vast niet mee. Wij willen Christus houden. Ja, dat klinkt wel mooi.

Maar is 't waar? Zijn wij niet al te dikwijls tevreden met den uiterlijken schijn? Noemen wij valschen glans niet dikwerf werkelijkheid? We kunnen Christus wel noemen, en intusschen slaafsche vrees voor heilige schuchterheid houden; wettische eigengerechtigheid een ingetogen leven noemen; dood formalisme pracht-orthodoxie heeten; we kunnen ook afkeer van een ingetogen leven noemen een „staan in de vrijheid“; we kunnen ook de dwalingen van onzen geest noemen het licht van Gods Geest. ...

Och, wij behoeven niet mee te doen met het theosofisch geroep om den nieuwen Christus, om toch bezig te zijn een valsche beeld van het heil ons te vormen.

Wat is de zonde sterk, om zoo zelfs in Gods gemeente triumpfen te kunnen behalen! Wat is ons hart dwaalziek, dat we zoo licht mis gaan!

Mijn ziel, houd u aan het licht van Gods Woord en aan de leiding van Gods Geest. Want ze zullen komen — ze zijn er, de verleiders.

Heilige Geest bewaar ons.

Houd ons dicht bij Jezus.

Heere geef ons Uw heil.

J. W.

KERKELIJK LEVEN.

Yogha.

Amie Besant, de bekende Amerikaansche theosofe, tevens de weghereidster van den nieuwen

„wereldleeraar“, trad deze week te Amsterdam in het gebouw van de „Vrije Gemeente“ op.

Niet alleen wordt door het positieve Christendom gewaarschuwd tegen de stem van deze roepende, niet in de woestijn, maar in met Oostersche symboliek versierde zalen: „Ziet hier is de Christus“.

Derh ook onder de theosofen zelf vindt zij veel tegenkanting.

Zij wilde nu, volgens een verslag in het „Hbl.“ de komst van den Wereldleeraar stellen in het licht der oude en moderne psychologie.

Voor de vreemdste theorieën beroept men zich tegenwoordig op de psychologie, iets, wat deze schoone en bescheiden wetenschap bij niet zoo weinigen langzamerhand in discredit brengt.

Iedere beschavingsvorm schept, aldus oordeelt mevr. Besant, een nieuw menscentype, en elk menscentype heeft een eigen leeraar. Zoo ontvingen Zoroaster, Lao-tse, Buddha, Orpheus, Christus het aanzijn.

Thans is er een nieuw menscentype in wording. In Amerika, zoo beweert deze Amerikaansche, is het fysisch aanwijsbaar en fotografisch vastgesteld!

En alsof dat nog niet genoeg ware, voegde zij er aan toe, dat het ook door de nieuwe experimentele psychologie wordt bevestigd.

Fysisch aanwijsbaar, fotografisch vastgesteld, experimenteel psychologisch bevestigd! Dat alles te zamen klinkt zwaarwichtig genoeg.

Toch scheen zij bevreesd te zijn, dat deze termen, hoe loodzwaar ook, niet diep genoeg in het hart van haar hoorders zouden zinken.

Als vierden gladden steen legde zij in haar slinger de Yogha.

Neen, de Yogha is „the science of the soul“, de wetenschap, waardoor de mensch de eenheid zoekt van het leven.

Nu heeft de tachtjarige dame, volgens haar eigen zeggen, reeds 37 jaar lang de Yogha beoefend en zij waagde het daarom schuchter op te merken, dat zij er daardoor wellicht verder in gevorderd is dan de meeste anderen.

Zoo kon ze dan profetes van den wereldleeraar worden.

Maar dat schept een moeilijk geval.

Zij kan niet wachten, tot ieder van haar hoorders, die meest hoorders waren, eerst een kleine 40 jaar aan Yogha heeft gedaan.

Aan den anderen kant durft zij ook niet eischen: geloof op mijn gezag, want dan zou zij een van de pilaren van den theosofischen tempel laten kraken.

Uit dit lastig parket redt zij zich door te adviseeren: denkt er over na, hoe er geen enkele reden is, waarom de „wereldleeraar“ niet zou komen, nu de gebroken menscheit hem zoo noodig heeft en dat er vele redenen zijn, waarom hij wel moet komen.

Dit beteekent een vlucht tot de autosuggestie, waarmee mevr. Besant ook overigens veel op heeft. En wanneer men zich eenmaal tot die hoogte heeft opgesuggereerd, dan is men natuurlijk rijp om haar leer te omhelzen.

Kort weergegeven bestaat die volgens het verslag in hetzelfde blad hierin: „Het lichaam van Christus na Zijn opstanding is een ander soort lichaam dan dat van een van ons. In dat lichaam bestaat Christus nog... De theorie van de komst des Wereldleeraars berust op het moderne psychologische inzicht, dat Zijn lichaam te fijn, te ijel, te zuiver is om onder ons te verschijnen, maar dat zijn geest nu beslag legt op een ander lichaam, dat door geestelijke training geheiligd is voor zijn gebruik... Reeds lang geleden heeft zij meegedeeld, dat het lichaam, waarin de wereldleeraar geest zich zou incarneren, reeds was uitgezocht. Van dat lichaam, Krishnamurti, is zij slechts de bewaakster en opvoedster geweest. Vraagt men haar, hoe zij dit alles weet, dan kan zij slechts antwoorden: Christus zelf heeft het mij gezegd. Krishnamurti is een fijn zuiver, spiritueel men-

sch-kind, opgevoed in ascese, bereid het offer van zijn lichaam te brengen, dat al te staan aan Christus.

Is mevr. Besant een bedriegster?

Er zijn er, die haar zoo beschouwen.

Wij houden het er echter voor, dat zij een slachtoffer is van autosuggestie.

Wij hebben hier te doen met een zoogenaamd religieus geloof, dat op den bedrieglijken bodem van de menselijke verbeelding rust.

Een talrijke schare laat zich daardoor misleiden. Duizende anderen — het ligt in den geest van den tijd — vinden de richting van mevr. Besant een interessant verschijnsel en zonder er aanhangers van te worden, staan zij, gelijk tegenover elk „religieus“ nieuw snuffje, er sympathiek tegenover.

Zij hooren niet, hoe in het evangelie Christus ook over hen klaagt: gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het eeuwige leven hebt.

Zij voeden zich met Yogha, dat Oostersche wijsheid heet, maar niet anders dan menselijke dwaasheid is.

Dat de kerk van Christus toch luider de profetische vraag deed doorklinken: waarom weegt gij geld uit, voor wat geen brood is en uw arbeid voor wat niet verzadigen kan?

Zeker, de kerk, al is zij nog zoo trouw, kan het niet verhinderen, dat er valsche Christussen zullen opstaan.

Toch vervult zij haar roeping niet, wanneer zij zich van die pseudo-Messiasen verre houdt en zich niet laat overhalen tot een ander evangelie.

Zij heeft ook tot taak te trachten de oogen der door Yogha of andere religie-surrogaten verblinden te openen en tegenover de armoede der valsche Christussen uit te stellen den onna-peurlijken rijkdom van den verhoogden Heiland.

Helaas!

Zij schiet hierin maar al te zeer te kort!

Stemming maken.

De liberale pers ruikt weer Synode-lucht.

De Gereformeerde zijde(n) duiken weer op.

Die geven maar niet een zakelijk verslag van wat er op ons kerkelijk erf geschiedt.

Maar zij houden weer hun zoo beruchte bespiegelingen.

Moelijk kan daarna een andere bedoeling worden toegeschreven dan om stemming te maken.

Zij hopen, dat ook Gereformeerden het lezen zullen en willen deze zekere ideeën suggereren, in de verwachting, dat die wel zullen doorwerken.

Zoo deed men vóór de Synode van Assen samenkwam.

Zoo doet men ook thans, nu er weer nieuwe zittingen van deze Synode in het zicht zijn.

Terwijl de toestand in onze kerken zich al meer konsolideert en het inzicht dieper wordt, dat de beslissingen van Assen een zegen voor onze kerken zijn geweest, doet de „N. R. C.“ het voorkomen, alsof men in onze kringen er al meer aan gaat twifelen „of men niet het volgen van de vorige Synode wel op den goeden weg is“.

Bewijs wordt hiervoor niet geleverd.

Valt ook niet te leveren.

Maar men wil deze gedachten gestadig indruppen.

Zoo wil men twijfelaars maken.

Onze menschen zijn echter hun profetieën van vóór Assen nog niet vergeten.

Berekende men toen zelfs niet, dat de Generale Synode zeer gedeeld zou zijn en dat Dr Geelkerken in het eind wel in het gelijk gesteld zou worden?

Nu speelt men weer hetzelfde spelletje.

Men heeft nog niet geleerd, dat de suggestieve invloeden van de liberale pers op ons kerkelijk leven nihil zijn.

Schismatiek.

Van schismatieken kant toont men zich geraakt, dat wij meermalen het woord „schismatiek“ gebruiken.

Men ziet er zelfs een „hatelijkheid“ in. Toch is niets minder waar. Er moet toch een term zijn, waarmee de broeders, die met ons kerkverband braken, worden aangeduid.

Schismatiek nu is de officiële kerkelijke uitdrukking voor hen, die zich van onze kerken hebben losgescheiden.

In de Acta van Assen wordt er dan ook geen andere naam voor gebezigd.

Eij dat spraakgebruik sluiten wij ons aan. —

Zoodra echter de schismatieken zich een naam hebben gegeven, waardoor zij zich van de Gereformeerde kerken duidelijk onderscheiden, zullen wij dien en geen anderen gebruiken.

Dan laten wij de kwalifikatie „schismatiek“ dadelijk vallen.

Het behoort volstrekt geen naam te zijn, waarmee wij akkoord gaan.

Al zouden zij zich noemen „hersteld Gereformeerden“ of „zuiver Gereformeerden“, zoo zouden we — hoe onjuist wij die termen ook zouden achten — toch zoo en niet anders over hen spreken.

Aan een kleinzieligheid als van Ds Lingbeek o.s., voor wie er nog altoos geen „Gereformeerde Kerken“ bestaan, doch slechts „Gescheidenen“ en „Dofcerenden“, hopen we ons niet schuldig te maken.

— Ds Van den Brink afgezet.

Met bijzondere ontroering zal allerwege in Gereformerd Nederland het bericht zijn ontvangen, dat Ds van den Brink uit zijn ambt moest worden onttrokken.

Ook de schorsing van Ds van Duin en Ds Smelik stemde tot droefheid.

Maar dat een man als Ds van den Brink ons verlaat, grijpt nog sterker aan.

Sterker zelfs dan het heengaan van Dr. Iselkeren.

Ds van den Brink heeft reeds 32 jaar onze kerken gediend.

En de invloed, welken hij uitoefende, bestreek breder veld dan die van Dr. Geelkeren.

In Friesland was hij niet alleen een man van gezag in de plaatselijke kerken, waarvan hij predikant was, maar zijn woord werd in heel die provincie gaarne gehoord.

Hoewel zelf geen Fries, aardde hij met zijn stoer karakter er uitnemend.

Hij gverde bovendien zeer voor de Gereformeerde beginselen.

En toen hij later meer in het midden des lands arbeide, vond hij er wel niet dat nauwe contact, dat in Friesland zijn deel was, maar om zijn beginselvastheid en kloofte houding in dubiose gevallen, mocht hij zich toch verheugen in veler waardeering.

Als scherpsinnig polemikus tegen de Ethischen vestigde hij zich een naam.

Van hem zou men het allerminst verwacht hebben, dat hij eenmaal zou worden afgezet.

Hij had zoo niets van een synthese-figuur.

Hij hield er meer toe over de antithese te scherp te stellen dan te zwak.

Maar in de praktijk vond hij de voor hem wel enigszins noodzakelijke rem.

Toch bleef hij een stuwende kracht.

Wat hij deed, deed hij met zijn persoon.

Veel hebben onze kerken aan hem te danken.

Dan — gedurende de laatste jaren maakte hij een proces door, dat niet zelden met vrees vervulde.

Als kerkelijk man kreeg hij steeds meer een independentistische plooi.

Reeds in 1923 maakten velen zich bezorgd, dat het bij hem wel tot een breuk met de Gereformeerde Kerken kon leiden.

Nummers was in de plaatselijke kerk van Zandvoort het vrouwenkiesrecht ingevoerd, zonder het advies van de meerdere vergaderingen af te wachten.

Toen de Synode van Utrecht dit independentistisch gebaar afkeurde, was men niet zeker of Zandvoorts predikant en kerkeraad zich daaraan zouden conformeren.

Het gevaar van scheuring werd toen echter nog afgewend.

Independentistische motieven waren daarmee evenwel niet uitgeschakeld.

In wat Ds van den Brink schreef, kwam dat wel aan het licht.

En in de zaak-Geelkeren uitten deze motieven zich met versterkte energie.

Tot op zekere hoogte zou het daarom nog te verklaren zijn, indien Ds van den Brink het hoofd ware geworden van de kerkrechtelijk bezwaarden.

Het is echter ten eenenmale onbegrijpelijk, dat hij zich ook aan de dogmatisch-exegetische besluiten van Assen niet kon conformeren en de gansche gesteldheid van zijn persoon kon bekenen in deze drie woorden: „Aan zijn zijde“, d.i. aan de zijde van Dr. Geelkeren.

Niet dat Ds van den Brink zelf twijfelt aan de zinnigheid waarneembaarheid van de twee met name bekende Paradijsboomen en het spreken van de slang.

Maar hij schijnt niet in te zien, hoe gevaarlijk

het voor de Gereformeerde Kerken is, wanneer zij het disputabel stellen daarvan belaten.

En dat niet alleen.

Doch hij ging zelfs zoover, de Asser Synode publiek te beschuldigen, dat zij het gezag van Gods Woord heeft aangetast, haar eigen gezag op één lijn heeft gesteld met het gezag van Gods Woord en heerschappij voerde over het erfdeel des Heeren.

Bovendien was hij een van de organisatoren en heeft hij een van de gangmakers van het verzet tegen de beslissingen der Synode en droef hij met alle kracht in schismatieke richting.

Waar hij noch tot zich konformeren, noch tot intrekken van zijn beschuldiging, noch tot betuiging van leedwezen was te bewegen, viel hij niet langer te handhaven.

Ook tegenover hem is de grootste lankmoedigheid betoond.

Maandenlang is er in de Classis Haarlem met hem gehandeld.

Eindelijk moest er echter een beslissing genomen.

Ds v. d. Brink volgde ook hierin de voetstappen van Dr. Geelkeren, hij onderwierp zich aan de schorsing der meerdere vergadering niet, hij preekte j.l. Zondag te Zandvoort als gewoonlijk en zoo werd het afzettingsbesluit onvermijdelijk.

Ook de onderlingen en de diakenen, die hem in zijn verzet hadden gesteund, werden afgezet.

De kerk van Haarlem werd aangewezen om met behulp van het trouwe deel van den kerkeraad opnieuw den kerkeraad te Zandvoort te formeeren.

Geheel, zooals in Amsterdam-Zuid is geschied.

Toch zullen de gevolgen voor de betrokken plaatselijke kerk wellicht nog erger zijn.

Het schisma in de kerk van Amsterdam-Zuid deelde die gemeente wel ongeveer in twee helften, maar de trouwe helft is groot en krachtig genoeg om als een zelfstandige kerk voort te bestaan.

Zandvoort staat er zorgelijker voor.

Zowel de schismatieke als de trouw gebleven kerk.

Zowel de schismatieke als de trouw gebleven kerk vormen nu miniatuur-gemeenten.

De scheuring bedreigt er het leven als zelfstandige plaatselijke kerk.

En er voor de trouwe kerk veel gebel op.

Ook voor de schismatieke broeders, opdat zij hun ongehoorzaamheid jegens den Koning der kerk leeren verstaan en belijden.

Inzonderheid wenschen wij, dat Ds van den Brink nog eens terugkeere.

Hij is gekomen in een milieu, waarin hij niet thuishoort.

Ongetwijfeld zal hij er geestverwanten vinden, die door soortgelijke gevoelens als de zijne zich hebben laten leiden, maar hij zal er ook een strooming ontdekken, waarmee hij zich onmogelijk kan verzoenen.

Daarom juist vinden wij zijn geval zoo diep tragisch.

— Kort verweer.

Gaarne namen wij het volgende stuk van onzen hooggeachtten medewerker in deze rubriek op:

Hooggeachte Redactie,

Ofschoon ik me — ook om de publieke gelachten-wisseling over de dingen die in onze Kerken aan de orde zijn, niet nog meer door persoonlijke kwesties te vertoevelen dan voor en na, helaas, reeds geschiedde — ten regel gesteld heb, me niet in het openbaar te verdedigen tegen elken uitval in mijn richting, als b.v. Dr. Geelkeren zich in zijn optreden gedurig schijnt te veroortloven, moet ik toch een uitzondering maken ten opzichte van de beschuldiging, welke Ds Smelik, in zijn „Open Brief aan de Classis Breukelen“, tegen me inbrengt. En 't zou mij zeer verplichten, met het volgende korte woord van verweer daartegen in 't w.e.v. nummer een plaats te willen geven.

De Smelik dan beschuldigt me van niet „jammerlijke goedpraterijen“ het optreden van de Classis Breukelen tegen hem te hebben willen rechtvaardigen. En die goedpraterij zou dan hebben bestaan in de bewering, dat Ds Sm., „uit eigen beweging de zaak aan den gang had gemaakt“, en niet, gelijk hij elders beweert, door de Classis was gedwongen geworden, zich over zijn verhouding tot de beslissing van Assen uit te spreken.

Afgezien nu hiervan, dat er niets goed te praten geweest zou zijn, zoo de Classis Ds Sm., inderdaad een verklaring van gevoelens had gevraagd, zij het mij vergund, met beroep op allen die de bewuste Classis-vergadering bijwoonden, de volgende feiten te constateeren:

1. Dat een der Depp der Part. Syn. van Utrecht naar art. 49 K.O., naar aanleiding van het bekende schrijven der G. S. aan de Classis, den praeses der vergadering de vraag stelde, of het niet gewenscht ware, dat de Classis uitprak, of zij zich conformeerde aan de besluiten der Generale Synode;

2. Dat ik, naar aanleiding van die vraag, als mijn gevoelen te kennen gaf, dat er voor dergelijke verklaring geen reden bestond, wijl de Kerken gehouden waren, van elkander te vertrouwen, dat zij met de beslissing der Synode instonden, zolang geen enkele Kerk van het tegendeel bleken deed, en dat dezelfde regel gold ten aanzien van de afgevaardigden der Kerken ter classisale vergadering.

Naar aanleiding van dit woord, dat derhalve het tegendeel betoelde van een persoonlijke ondervraging der leden, stond toen Ds Sm. op, om te zeggen, dat hij zich dan verplicht gevoelde, te verklaren, niet zonder bezwaren te zijn. En het was toen op mijn voorstel, dat de Classis besloot, Ds Sm. te verzoeken, zijn bezwaren schriftelijk in te dienen bij eene commissie, die op

dracht kwam, ze met hem te bespreken. Na mededeeling van deze feiten, behoeft ik wel geen woord meer te verspillen aan de vraag, of Ds Sm. door de Classis gedwongen is geworden, zich uit te spreken, en of ik me schuldig maakte aan „jammerlijke goedpraterij“ toen ik dat ontkende.

't vriendelijk dankend voor de mij verleende ruimte, M. de R.,

Hoogachtend en met broedengroete,

K. FERNHOUT Mzn.

Vreeland, 15 Juli '26.

HEPP.

GEESTELIJKE ADVIEZEN.

Zelfmoord.

Een onzer lezers J. v. A. te B. kon zich niet geheel vinden in wat ik in het nr van 14 Mei j.l. zei over den zelfmoord.

Hij schrijft: „Dat bedoelde zonde gruwelijk is, daarover bestaat vanzelf geen verschil van meening. Maar de vraag is, of ze onvergeeflijk is.“

Nu weet ik wel, dat men kan aanvoeren: er is, met eerbiedig ontzag gesproken, geen tijd voor vergeving.

Doch, en hier wilde ik in alle bescheidenheid me verstouten, tegenover u een argument aan te voeren, de Schrift noemt maar één onvergeeflijke zonde, n.l. die tegen den heiligen Geest.

En eindelijk kan ik me zoo goed vinden in het antwoord, dat, naar 'k meen, Spurgeon eens gaf, toen hem gevraagd werd naar zijn meening over een zelfmoordenaar: „Zeg mij de laatste gedachte eens stervenden, en ik zal u zeggen waarheen zijn ziel is gegaan“.

Laat me beginnen met vrager er opmerkzaam op te maken, dat ik in het stukje in ons Nr van 14 Mei j.l., dat hem aanleiding tot zijn bedenking gaf, niet breedvoerig in kon gaan op de vraag, vroeger trouwens reeds besproken, of er voor een zelfmoordenaar nog hope overblijft op zielsbehoudenis.

'k Had daar een geheel andere vraag te beantwoorden, en kon dus slechts in een enkelen volzin samenvatten wat mi in 't algemeen te oordeelen is van iemand, die zelfmoord pleegde in den volle n. z. in des woords.

Die zelfmoord pleegde in den vollen zin des woords — d.w.z. die niet in volslagen of ook in gedeeltelijke verstandsverbijstering, maar met klaar bewustzijn en in koel overleg, niet in zelfopoffering voor hooger doel, maar met de eenige bedoeling, een eind aan zijn leven te maken, de hand aan zichzelf sloeg.

En ik gaf mijn oordeel geheel in het algemeen d.w.z. zonder in aanmerking te nemen allerlei mogelijkheden, die bij de beoordeeling van de daad zelve en van haar gevolgen in de eeuwigheid, in aanmerking kunnen komen. En dat zijn er niet weinige.

Het was daarmee dat onze Moralisten rekening hielden, als ze, gelijk Prof. Geesink zegt in zijn verklaring van het 6de gebod, bij de behandeling van den zelfmoord onderscheid maakten tusschen de zonde en den zondaar.

En tot die mogelijkheden, waarvan de aanwezigheid voor ons nooit te constateeren valt, behoort dan zonder twijfel ook die waaraan Spurgeon dacht, bij het antwoord, dat v. A. van hem citeert: de mogelijkheid, dat hij in het allerlaatste moment van zijn leven nog gerade zocht en ontving.

Doch al noemde ik deze mogelijkheid niet, ik dacht toch aan haar. Want wat ik zeide, zeide ik van iemand, die in de zonden, welke in opzettelijken en welbewusten zelfmoord saamgevochten liggen: „in de zonden van ongeloof, van opstand tegen God en van verachting van den tijd der genade stierf“.

Op dat laatste woord gelieve vrager vooral te letten.

Doet hij dat, en geeft hij zich dan rekenschap van de zonden, die in den zelfmoord-in-den-striksten-zin liggen opgesloten, dan zal hij me aanstands toestemmen, dat er voor wie zoo zondigend voor God verschijnt naar de Schrift wel geen hope overblijft.

„Sterven in zijn zonde“ is in de Schrift altijd zooveel als „vervallen aan het rechtvaardig oordeel Gods“.

Juist dit, dat wie als zelfmoordenaar sterft, al zondigend sterft, laat voor hem geen verwachting.

Daarom behoeven we ook geen uitdrukkelijke uitspraak van de Schrift over de zonde van zelfmoord, om te huiveren voor zijn schrikkelijke gevolgen in de eeuwigheid.

Wat de Schrift zoo rusteloos leert, dat er zonder bekeering geen hope voor zaligheid is, beslist hier alles.

'k Hoop, dat vrager de gedachtengang, die er achter mijn oordeel lag, thans duidelijk zal zijn.

Laat me er alleen nog, om alle misverstand te voorkomen, aan toe voegen, dat we hier alleen in 't algemeen en in het afgetrockene kunnen oordeelen, en dat ons in bepaalde gevallen geen oordeel voegt.

Daarom kon ik het betrekkelijk recht van Spurgeon's antwoord erkennen.

V.

F.

Het.

Men weet.

Buytendijk.

heeft geveve.

gemeenschap.

Scheveninge.

Ten eere.

dat te toon.

hem de As.

taet en c.

nietmand in

de Christel

gemeenschap

Dr. Geelk

afgeveve

maatschap

andere. M

meer dan

kerk en me

Dat is me

Ten twee

kend zijn

Kerk van

deel moet

lijden en

zin — en

deze Hooge

„De Amst

Toch ste

leering

Heeft pro

punt van d

heeft de S

er tusschen

Het oorde

dig, omdat

Nederland te

sche opvatting

met het stan

en ook Dr. C

zoover althaa

belijdende

Enkele ste

V. D.-dag, v

de scheuring

zijn dankbaa

Mulder in d

Want al

gehouden

leeraren gel

constateere

Schriftop

wet zoo w

hoo dan to

hij een kerk

van de Syn

Met de l

gang van z

dat zij mog

histor allee

volgen, die

kunnen hel

argumenten

En evenve

mities er z

uit te spre

horzlen

Zijn colleg

over deze z

Farneel is

dat een he

andere kerk

een beoefen

Gereformee

gen bij een

hand, om t

Gereformee

Tusschen

ken profess

ning verkre

is verkegee

ring van l

Het verhe

Anderen z

Ds Gispert

Een ding

zekeren, da

bij deze bi

keernare ge

tuten, dat

ginselen

Niet ingov

sors in de

eeuigen me

Asser Syno

Woor ande

Delftsche k

Ons volk

zullen wake

beginnel, d

gesteld, do

bepleit.

Wie de e

dus komen

thans publie

der dogmatis

de gemeente

de beide pr